

Een blauwe zetel is geen troon

Spreken over democratie is veelal spreken over een staatsbestel. Een gedachte-wisseling over de democratie is daarom vaak institutioneel van aard. We benadrukken bijna allemaal het belang van vrije en periodieke verkiezingen. Sommigen bepleiten in het verlengde daarvan een indirecte democratie waarin de stem van het volk wordt vertolkt door parlementariërs, terwijl anderen directere vormen van democratie voorstaan, zoals referenda.

Maarten Neuteboom

De christendemocratie staat een vertegenwoordigende democratie voor. Een belangrijke vraag is dan hoe het parlement zich verhoudt tot de andere staatsmachten. Tegenwoordig lijkt vooral de Tweede Kamer moeite te hebben met *checks and balances* en machtscheiding. De positie van de Koning en de Eerste Kamer worden gepercipieerd als ondemocratische hindermachten voor de geachte afgevaardigden, die zich fier menen te kunnen bogen op de directe volkswil (dat de volksgunst ten aanzien van deze zelfde dames en heren nogal fluctueert en de meesten hun blauwe stoel allerminst op eigen kracht hebben bemachtigd, mag de pret niet drukken). Zelfs de positie van de rechter en onze grondwettelijke rechten en vrijheden – zoals de godsdienstvrijheid – blijven niet buiten het democratisch gelegitimeerde schootveld van de Tweede Kamer.

Begrijpelijkerwijs moeten Tweede Kamerleden zich verhouden tot de wensen van het electoraat, maar omdat in de ongetemperde volkswil voor het schip van staat ook een gevaar schuilt, dient de Tweede Kamer zelf te worden ingetoomd. Een blauwe zetel is geen troon. Dit lijkt echter steeds minder geaccepteerd en bracht Alfons Dölle ertoe de Tweede Kamer te laken 'als de zon in ons staatsrechtelijk bestel, waar andere planeten als staatshoofd, regering, Eerste Kamer, decentrale overheden, Raad van State en rechters omheen cirkelen'.

De Tweede Kamer eist dus meer macht op in naam van de democratie. De consequentie van deze kwetsbare argumentatie is dat als 'de kiezer' iets wil, dat daaraan dan eigenlijk gehoor moet worden gegeven. Electorale motieven versterken dat en verleiden

parlementariërs ertoe zich op te werpen als volksvertolker in plaats van als volksvertegenwoordiger. De kiezer roept en de Kamer draait (vooral in verkiezingstijd...!).

Niet-strikt-democratische argumenten, zoals verdragsrechtelijke verplichtingen, wet en recht, andere instituten binnen het staatsrechtelijke bestel, bevoegdheden van medeoverheden, maar ook ongeschreven staatsrecht, traditie en geschiedenis, godsdienst en levensbeschouwing leggen steeds minder gewicht in de schaal. 'Niet de majoriteit, maar de autoriteit', zei men bij de CHU. Die les is vergeten: heden vallen majoriteit en autoriteit samen met de Tweede Kamer als – opnieuw in de woorden van Dölle – 'de superieure incarnatie van de Volkswil'. 'Het volk' is kortom een god geworden die door politici wordt vereerd en aanbeden met door onderzoeksbureaus geselecteerde reukoffers.

Spreken over democratie betekent ook kijken naar de democratische mens. Naar onszelf dus. Voor de democratische mens is de uitoefening van zijn wil erg belangrijk. Vrijheid en gelijkheid zijn de verheven toverwoorden van ons bestel, maar komen er in feite op neer dat de mens de maat is van alle dingen. Niet langer de mens als zodanig, maar eigenlijk ieder individu. 'Ik ben een God in 't diepst van mijn gedachten', dichtte Willem Kloos in de negentiende eeuw. De moderne techniek en de markt wakkeren deze illusie alleen maar verder aan: wij zijn goden. Wat ik wil, dat moet kunnen. Vandaag besteld, morgen in huis. Op politiek vlak is het tegenwoordig niet veel anders. De ik-gerichtheid van de democratische mens gaat hand in hand met het egocentrisme van de Tweede Kamer. •

In deze rubriek bespreken medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut bij toerbeurt een actueel thema vanuit christendemocratisch perspectief.

Reageren op dit artikel?
maarten.neuteboom@wi.cda.nl